

Kan de kersenpitkever het invasieve karakter van Amerikaanse vogelkers inperken?

ANNELIES SMEETS, Hogeschool Gent

Amerikaanse vogelkers (*Prunus serotina*) is een van de belangrijke invasieve exoten in Vlaanderen. De aanwezigheid van deze plantensoort in onze bossen kan een aantal negatieve gevolgen met zich meebrengen. Dichte struiklagen van Amerikaanse vogelkers belemmeren bijvoorbeeld de natuurlijke verjonging van meer lichtbehoevende boomsoorten. Bij een aantal studies over Amerikaanse vogelkers werd opgemerkt dat de kersenpitkever (*Furcipes rectirostris*) vruchtjes van deze struik aantastte. Zo ontstond de vraag 'Zou de kersenpitkever het invasieve karakter van Amerikaanse vogelkers kunnen inperken?'. Het doel van dit onderzoek was meer inzicht te verwerven over de kever en onder welke omstandigheden en in welke mate deze Amerikaanse vogelkers aantast.

Amerikaanse vogelkers

Amerikaanse vogelkers komt oorspronkelijk uit Noord-Amerika. In Vlaanderen werd de soort in de eerste plaats aangeplant als sierplant, later werd hij gepromoot als een soort die kwaliteitshout levert op arme zandgronden. De aangeplante bomen hadden echter een kleine groeivorm en konden niet gebruikt worden als kwaliteitshout. Omwille van andere kwaliteiten zoals snelverterend bladstrooisel en een snelle jeugdgroei werd Amerikaanse vogelkers toch massaal aangeplant in Vlaanderen en dan vooral op de arme zandgronden in de Kempen. Hij kon zich hier goed standhouden en uitbreiden, waardoor deze struik een plaag is geworden. Amerikaanse vogelkers is nu een van de meest invasieve exoten in Vlaanderen. In grote aantallen kan hij een bedreiging vormen voor de biodiversiteit en een negatief effect hebben op de natuurlijke dynamiek van bossen, houtproductie en andere bosbouwaspecten. In het verleden zijn veel inspanningen geleverd om Amerikaanse vogelkers weg te krijgen uit de Vlaamse bossen, maar men beseft nu dat dit onmogelijk is. Er wordt nog steeds gezocht naar nieuwe beheermaatregelen voor Amerikaanse vogelkers, waarbij alle mogelijkheden opengehouden worden. Een van de nieuwe ideeën is de verbreiding van de soort beperken met de hulp van de kersenpitkever.

Figuur 1: Kersenpitkever op vrucht van Amerikaanse vogelkers. © Annelies Smeets

Kersenpitkever

De kersenpitkever is een natuurlijke vijand van inheemse kleinvruchtige kersensoorten zoals Europese vogelkers (*Prunus padus*) en zoete kers (*Prunus avium*). De kever legt zijn eitjes tussen eind mei en half juni in het zaad van jonge groene vruchten. De larven eten tijdens hun ontwikkeling het zaad op, waardoor het niet meer kan kiemen. Na ongeveer dertig dagen zijn de larven volgroeid en vindt de verpopping plaats. Na een poprust van acht dagen verlaten de kevers de vrucht via een gaatje dat de larve gemaakt heeft. Hierna zoeken de kevers in de buurt dorre bladeren of gras op om te overwinteren. In april komen de kevers weer tevoorschijn en eten van de bladeren, scheuten, bloesemknoppen en later ook van jonge vruchten. De aanwezigheid van de kever is duidelijk te zien aan de typische prikplaatsen op de jonge groene vruchten (Figuur 2). De kevers zijn duidelijk te onderscheiden van andere snuitkevers door de twee tanden op beide voordijen (Figuur 1).

Onderzoek

In een aantal studies in Nederland, België en Frankrijk werd ook bij het zaad van de uitheemse Amerikaanse vogelkers aantasting door de inheemse kersenpitkever gevonden. Doordat de larven van de kever het zaad vernietigen, zou de kersenpitkever zo het percentage kiemende zaden van Amerikaanse vogelkers, en daarmee de voort-

plantingscapaciteit van de soort, kunnen inperken. Een mooie stelling, maar hoe groot is het aantal aangetaste vruchten per struik en welke factoren beïnvloeden mee het voorkomen van de kever op een struik?

In de zomer van 2011 werden 60 bossen verspreid over de Vlaamse Kempen bezocht. Per bos werden twee struiken gekozen: in de rand en in de kern. In de buurt van elk bos werd ook gezocht naar struiken in houtkanten en alleenstaande struiken. Per struik werden circa 50 vruchten verzameld. Daarnaast werden de belangrijkste omgevingsfactoren (bijvoorbeeld dikte strooisellaag) en kenmerken van de struik zelf (bijvoorbeeld hoogte) genoteerd. Na het verzamelen werd er gekeken hoeveel vruchten per staal door de kever waren aangetast en of er omgevingsfactoren waren die de aantasting door de kever beïnvloedden.

Uit het onderzoek bleek dat in 43% van de 196 verzamelde stalen minstens 1 vruchtje aangetast was (Figuur 3). Dit percentage is verrassend hoog voor een kever waar zo weinig over geweten is. Per staal kon de aantastingsgraad tot 50% oplopen (dus maximum de helft van de bemonsterde zaden per struik waren aangetast). Dit cijfer is een stuk hoger dan in andere Europese studies. In Nederland werden in twee verschillende onderzoeken aantastingsgraden tot maximum 17% en in een onderzoek in België tot maximum 23% gevonden. We zagen ook dat er meer aantastingen door de kersenpitkever waren in het oosten van de Kempen, in Limburg. Verder verhoogden een aantal factoren de kans op het voorkomen van aantasting bij een struik en ook de aantastingsgraad van de struik.

Figuur 2: Oude prikplek op groene vrucht van Amerikaanse vogelkers. © Annelies Smeets

Figuur 3: Pop van kersenpitkever in opengesneden vrucht. © Annelies Smeets

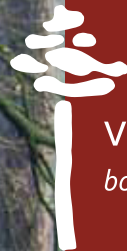
De betreffende factoren zijn het aantal struiken Amerikaanse vogelkers in de buurt van de bemonsterde struik, de omtrek van de struik en de dikte van de strooisellaag. Bij afwezigheid van lijsterbes in de directe omgeving was de kans kleiner dat minstens één vrucht aangetast was. Ten slotte was er een lagere aantastingsgraad bij bemonsterde struiken die weinig licht kregen.

Kan de kersenpitkever de Amerikaanse vogelkers beheersen?

Het is wel duidelijk dat Amerikaanse vogelkers een vaste waardplant is geworden voor de inheemse kersenpitkever. Invasieve plantensoorten – zoals Amerikaanse vogelkers – kunnen dus ook als voedselbron dienen voor inheemse fauna – zoals de kersenpitkever. Er is echter geen eenvoudig antwoord op de vraag of de kersenpitkever een invloed kan hebben op het invasieve karakter van Amerikaanse vogelkers. De kersenpitkever zal waarschijnlijk pas een significante invloed hebben indien heel wat struiken een hoge aantastingsgraad (bijvoorbeeld meer dan 30%) hebben. Bij deze struiken blijven er minder kiemkrachtige zaden over; dit zorgt voor minder nakomelingen. Wij vonden echter maar een paar struiken met dergelijk hoge aantastingsgraad. De aantastingsgraad kan wel van jaar tot jaar verschillen. Een herhaling van ons onderzoek zou hier verheldering kunnen brengen. Zelfs als de kever een grote invloed heeft op het voortplantingssucces van Amerikaanse vogelkers, is er nog een obstakel om de kever als biologisch bestrijdingsmiddel te gebruiken. De kever tast namelijk ook vruchten van de inheemse Europese vogelkers en zoete kers aan, waardoor ook deze minder kiemkrachtige zaden zullen hebben.

Uitzetten dunning.

vdSande

bosbouw en natuurbeheer

Uw specialistische partner in bosbeheer en ecologie:

- Inventarisaties
- Bosbeheerplannen
- Beheervisies en inrichtingsplannen
- Aanwijzen dunningen en bosverjonging
- Houtverkoop en begeleiding bosexploitatie
- Voorbereiding en begeleiding maatregelen: aanplant, inboet, prunusbestrijding, plaggen, etc...

Hoekvensedreef 6a | 4722 SC | Schijf | Nederland
Telefoon: +31 (0)6 3069 0338 | gij.s.vd.sande@bosennatuur.eu
www.bosennatuur.eu